

משנה ב'

במשנה הקודמת נקבע כי מגלה נקראת בין י"א באדר
ל"ט"ו בו. משנה זו מפרטת בדבר.

ביאור

מגילה פרק א' ■ ב'

1 כיצד?

חל י"ד באדר ביום
שני - בני הכפרים
ובני הערים הגדולות
שאינן מקפות חומה
קוראים את המגלה בו
ביום, ובני הערים
המקפות חומה,
למחרת. במקרה זה
לא הקדמה קריאת
בני הכפרים, כי
ממילא חל פורים ביום
שני - יום כניסתם.

2 חל י"ד באדר ביום
שלישי או ביום
רביעי - בני הכפרים
מקדימים לקרא ביום
שני, י"ב או י"ג באדר,
בני ערים גדולות
שאינן מקפות חומה
קוראים ב"ד, ובני
ערים מקפות חומה -
למחר.

3 חל י"ד באדר ביום חמישי - בני כפרים וערים גדולות
שאינן מקפות חומה קוראים בו ביום, ובני ערים מקפות
חומה, למחר.

1 כיצד, חל להיות
יום ארבעה עשר
בשני, כפרים ועירות
גדולות קורין בו ביום,
ומקפות חומה למחר.
2 חל להיות בשלישי
או ברביעי, כפרים
מקדימין ליום הפניסה,
ועירות גדולות קורין
בו ביום, ומקפות חומה
למחר. 3 חל להיות
בחמישי, כפרים ועירות
גדולות קורין בו ביום,
ומקפות חומה למחר.

ד'
בכסלויום ה'
פר'
ויצא

(נדרים לז)

היום נלמד:

משנה

מגילה

פרק א' משנה ב'

גמרא

ברכות

דף נו/א

תובנה מרגשת
המיליונר הגדול
שמת מרעב

לך ולמשפחה
מסכת נדרים
דף ל"ז

הלכה

חוטי הציצית
ומקום הנקב
הלכה ל"ג-ל"ד

ביאור

מגילה פרק א' = ב'

4 חל י"ד באדר ביום שישי - בני כפרים מקדימים לקרא ביום חמישי, י"ג באדר, ובני ערים גדולות שאינן מקפות חומה וגם בני ערים מקפות חומה, קוראים ביום שישי. קריאת בני ערים מקפות חומה הקדמה משבת ליום שישי (פורים משלש), פן מחמת בהילותם לקים את המצוה יבואו להעביר את המגלה ברשות הרבים אל בקי בקריאתה ויעברו על אסור "הוצאה" (כדרך שאסרו בשבת תקיעת שופר ונטילת לולב).^א

5 חל י"ד באדר בשבת - בני כפרים ובני ערים גדולות שאינן מקפות חומה מקדימים לקרא ביום חמישי, י"ב באדר, שכן, לקרא בשבת אינם רשאים, ולפיכך הקדימו את הקריאה ליום חמישי, לאחדה עם קריאת בני הכפרים.

בני ערים המקפות חומה, קוראים בט"ו, יום ראשון.

6 חל י"ד באדר ביום ראשון, בני כפרים מקדימים לקרא ביום חמישי, י"א באדר, בני ערים גדולות שאינן מקפות חומה קוראים בי"ד, ובני מקפות - בט"ו.

בלוח השנה שקבע הלל השני, שעל פיו נוהגים ביום, לעולם אין י"ד באדר חל בזמנים שני, רביעי ושבת.

יצן עוד כי לאחר שקבע הלל השני את הלוח, בטלה התקנה שבני הכפרים מקדימים לקרא ביום הכניסה, כי לאחר קביעת הלוח רבים מחשבים את מועד חג הפסח בזמנים שלשים ימים

4 חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הפניסה, ועירות גדולות ומקפות חומה קורין בו ביום. **5** חל להיות בשבת, כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הפניסה, ומקפות חומה למחר. **6** חל להיות אחר השבת, כפרים מקדימין ליום הפניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר:

מקורות והערות

א. הקדימה לערב שבת ולא איחרו ליום ראשון, שכן דרשו מהנאמר במגילה: "ולא יעבור" - לעולם אין קריאת המגילה לאחר ט"ו באדר.

ביאור

מיום הפורים, והקדמת קריאת המגילה עלולה לטרף את חשובונם בהקדמת חג הפסח, ונמצאו אוכלים חמץ בקמיו האחרונים של החג. לא כן בתקופה שבה קדשו את החדשים על פי ראית המולד, ועיני הכל היו תלויות לבית הדין לדעת מתי חל ראש חודש ניסן כדי לקבע את חג הפסח.

פירוש ר' עובדיה מברטנורא

חל להיות. ארבעה עשר: בערב שבת. עיירות ומוקפין קורין זו ציוס, שאין קריאת מגילה בשבת, גזירה שמא יטלנה צידו ויעצירנה ארבע אמות ברשות הרבים. ואם יאחרנה עד אחד בשבת הוא ליה ששה עשר, ואמר קרא ולא יעבור. ואף על פי שצני הכרכים קורין המגילה בארבעה עשר כשחל חמשה עשר להיות בשבת, מכל מקום אין קורין יוצא עמלק אלא בשבת שהוא יום חמשה עשר, ומפטירים פקדתי, ושואלין ודורשין בהלכות פורים כל אותה שבת. וסעודת פורים אית דאמרי דעבדי לה ציוס ארבעה עשר שבו קורין את המגילה, ואית דאמרי דמאחרין אותה לאחר השבת. והכי משמע צירושלמי דסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרין ולא מקדימין. ולכולי עלמא אין עושים אותה בשבת: חל להיות. ארבעה עשר: באחד בשבת כפרים מקדימין ליום הבניסה. דהוי ליה אחד עשר. והני מילי שהקילו חכמים לצני הכפרים להקדים ליום הכניסה, צומן שישראל שרויין על אדמתן ושלוחי צית דין יוצאים להודיע מתי קידשו צית דין החודש ומתי הפסח נקבע. אבל צומן הזה שהעם מסתכלין בקריאת המגילה ומונים ממנה שלשים יום לפסח, אם יקדימו הכפרים קריאתן הרי יעשו הפסח לסוף שלשים יום של קריאה, וגמלאו אוכלין חמץ צימים אחרונים של פסח, לפיכך אין קורין אותה אלא צומנה:

הַרוּחָתֶם פֶּסֶף? מִצִּיָּן, אַתֶּם מוֹכְנִים לְשֶׁלֶב הַבָּא!

ברכותדף נ/א

ביאור

בגמרא מספר על בר הדיא שהיה פותר הלומות. למי שהיה משלם לו, היה פותר לטובה, ולמי שלא שלם לו - פתר לרעה. אביו ורבא באו אליו ושניהם ספרו לו שראו בחלום את הפסוק "שורף טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו". לרבא, שלא שלם לו, אמר בר הדיא שיהיו לו הפסדים בעסקים ולא יוכל לאכל מרב צער, ואלו לאביו ששלם פרש להפך - שיצליח בעסקיו ולא ירצה לאכל מרב שמחה.

ישנה אגדה יונית ידועה על אדם שחטא חטאים חמורים, ונענש על

כך בענש כבד: נגזר עליו לעמד רעב וצמא בתוך ברכת מים, שמעליה עומד עץ פרי בעל ענפים נמוכים. בכל פעם ששלח האיש את ידו לקטף פרי מהעץ, התרוממו הענפים והתרחקו מעבר להשיג ידו, ובכל פעם שהרכין את ראשו כדי לשתות ממי הברכה - נעלמו המים לפני שהספיק לשתות מהם. כך סבל יסורי רעב וצמא למרות שהמזון והמים היו ממש קרובים אליו.

הספור הזה ממחיש מציאות שלא מעט אנשים נמצאים בה. רבים משקיעים מאמצים גדולים כדי להשיג כסף, מזון, דירה והנאות למיניהן, רק כדי לגלות בסופו של דבר שאינם מצליחים להנות מהן כמו שצריך. ואכן, בדורנו קיים שפע שהדורות הקודמים לא דמינו אפילו, אך למרות שהיינו מצפים שגם רמת האשר תהיה גבוהה בהתאם - הנתונים מראים את ההפך. אחוזי הדכאון, התרדות והיאוש רק הולכים וגדלים בהתמדה, ודוקא העשירים הגדולים מדוהים פעמים רבות על חסר שביעות רצון וממצבם. אדם יכול לגור בארמון או דירת פאר, מקף במעדנים ומגדנות

אמרי ליה: אקרינן
בחלמין "שורף טבוח
לעיניך ולא תאכל
ממנו". לרבא אמר ליה:
פסיד עסקך ולא אהני
לך למיכל מעוצבא
דלבה. לאבוי אמר
ליה: מרוח עסקך ולא
אהני לך למיכל מחדוא
דלבה.

ביאור

מכל טוב, אכל אין לו מהם שום הנאה ואפלו לא חשק לאכל אותם. אין טעם בשפע חמרי אם המצב הנפשי והרוחני לא מאפשר לאדם להנות ממנו.

כדי לשמח ולהנות עם מה שיש, צריך להיות בתודעה מתאימה. בפרשתנו אנו קוראים על תפלתו של יעקב לה', בה הוא מבקש: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש"^א. שואל על כך רבי שלמה יהודה לייב מלנטשנא: ברור הרי שהלחם נועד לאכילה והבגד ללבישה, ומדוע צריך יעקב לצין זאת? והוא משיב, שיעקב בקש לא רק לחם ובגדים, אלא גם שתהיה לו בריאות הגוף והרחבת הדעת כדי שיוכל להנות מהם. הרי כפי שנאמר בפסוקי התוכחה^ב, יכול להיות מצב בו שור טבוח מנח לפני האדם, אולם אין לו אפשרות לאכל ממנו מרב דאגות, ואם בן מה הטעם בכך?

יש מצבים שאינם נתונים לשליטתנו, אולם אם אנחנו רוצים להנות מהחיים, עלינו לזכר שהשגת השפע היא רק השלב הראשון. במקביל לכך עלינו לבנות בנפש שלנו בלים מתאימים ויחס הולם כלפיו. אחד הכלים הללו הוא ההודאה והשמחה בחלקנו: להיות מודעים כל הזמן לטוב שזכינו לו, ולהודות על כך שוב ושוב לה' שנתן לנו אותו. ההודאה עצמה תחזק את ההנאה, ותגרום לנו להעריך את מה שאולי נראה לנו כמובן מאליו. אם נשמח במה שיש לנו ולא נרדף אחרי מה שאין, נוכל להנות בשמחה מכל השפע.

גמרא
די בבבלי

המיליונר הגדול שמת מרעב

מקורות והערות

א. בראשית כח/כ. ב. דברים כח/לא.

מסכת נדרים ■ דף ל"ז

שֵׁכַר עֲבוּדָה בְּשַׁבָּת

בְּשַׁבָּת אֵין לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים שְׁנֵאִים כְּמוֹ מְסַחֵר. לָכֵן, אָסוּר לְאָדָם לְסַפֵּם עִם חֲבֵרוֹ: שְׁמוֹר לִי עַל הַפְּרִדָּס שְׁלִי בְּשַׁבָּת, וְאַשְׁלִם לְךָ 100 שְׁקָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. לְכַאוֹרָה מֵדוּעַ אָסוּר? הֲרֵי הַשְּׂמִירָה עֲצֻמָּה הִיא פְּעוּלָה שְׁאִין בָּהּ כָּל חִילוּל שַׁבָּת, הוּא בְּסֵף הַכֹּל שׁוֹמֵר, אָבֵל אֵף עַל פִּי כֵן חֲז"ל הוֹרוּ שְׁאִין לַעֲשׂוֹת כֶּף בְּשַׁבָּת, כִּי זֶה כְּמוֹ עֲסָקָה, שְׁהֲרִי בְּעַל הַפְּרִדָּס נוֹתֵן כֶּסֶף וּמְקַבֵּל שְׂמִירָה בְּתַמּוּרָה, וּבְשַׁבָּת אָסוּר לַעֲשׂוֹת עֲסָקָאוֹת.

בִּקְרוּ בַּאתֵר 'תְּלִמוּד יִשְׂרָאֵל'

לג. מספר הנקבים בכל פנף

כתב ה'שִׁלְחַן עֲרוּף': 'עֲשֵׂה נֶקֶב בְּאַרְךָ הַטְּלִית', וְהִינוּ שְׁעוֹשֵׂה נֶקֶב אֶחָד בְּכָל פְּנֵף וּמְכַנֵּס אֶת הַצִּיצִיּוֹת לְתוֹכוֹ וּבְאִפְּן זֶה נִמְצָא שֶׁהַצִּיצִיּוֹת תְּלוּיּוֹת מִשְׁנֵי צְדֵי הַבְּגָד⁷³. וְאִף עַל פִּי שֵׁישׁ אֹמְרִים שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי נֶקֶבִים בְּכָל פְּנֵף כַּדְּגַמַּת צִיר⁷⁴, וְיִכְנִס אֶת הַצִּיצִיּוֹת בְּנֶקֶב הָאֶחָד וְיַחְזִירָם בְּנֶקֶב הַשְּׁנִי וּבְאִפְּן זֶה הַצִּיצִיּוֹת תְּלוּיּוֹת בְּצַד אֶחָד שֶׁל הַבְּגָד, אֵין לְחוּשׁ לָזֶה, וְהַבָּא לְהַחֲמִיר עַל עֲצֻמוֹ בְּדַבָּרִים גְּבוּן אֵלוֹ, אֵינוֹ מִן הַמְּחַמְרִים אֲלָא מִן הַמְּתַמְּיָהִים, מִשּׁוּם שֶׁ'מַּחְזִי בִּיהָרָא' [נִרְאָה כְּגֵאוּהָ]⁷⁴.

אֲכֵן יֵשׁ שְׁכַתְּבוֹ שְׁבַטְלִית-קָטָן יַעֲשֶׂה שְׁנֵי נֶקֶבִים, שְׁכִיּוֹן שְׂאִינוֹ נִרְאָה לְכֻלָּם, אֵין זֶה 'מַחְזִי בִּיהָרָא'⁷⁵. וְכֵן נִתְפַּשֵׁט הַמִּנְהַג בְּחֻלְק מִהַקְהָלוֹת, וְנִהְרָא נִהְרָא וּפְשִׁטִיהָ⁷⁶.

לד. מקום שני הנקבים

הַנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי נֶקֶבִים, צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת הָאֶחָד בְּצִדוֹ שֶׁל הַשְּׁנִי, וְלֹא אֶחָד מֵעַל הַשְּׁנִי. וְיִהְיֶה בְּקוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאֶלְכָסוֹן⁷⁷.

צָרִיף לְהַקְפִּיד, שְׁגַם הַנֶּקֶב הַפְּנִימִי יִהְיֶה בְּתוֹף שַׁעוֹר שֶׁלֵּשׁ אֲצַבְעוֹת מִשְׁפַּת הַבְּגָד וְלֹא יוֹתֵר, שְׂאֵם יִהְיֶה רְחוּק יוֹתֵר, הִרִי הוּא בְּבִגְד עֲצֻמוֹ וְלֹא בְּכֻנָּף, וְאֵין זֶה בְּכֻלָּל 'עַל פְּנֵפֵי בְּגָדֵיהֶם' כְּמַבָּאֵר לְעִיל⁷⁸.

מקורות והערות

73. כך היה מנהגו של רבינו הרש"ש, עכ"ל - הובאו דבריו בכף החיים שם.

73. סי' י"א סעי' ט' ובמ"ב ס"ק ל"ט.

76. שם במ"ב.

74. שם בבית יוסף ובמ"ב.

77. שם בבה"ל ד"ה יעשה נקב בשם הפרי מגדים.

78. שם ובארצות החיים בלב הארץ סוף סעי' ט'. ומעכב גם בדיעבד - חזו"א סי' ג' ס"ק י"ב ד"ה כתב עוד במ"ב ולענין קירוב הנקב לשפת הבגד, שצריך שיהיה רחוק לכל הפחות שיעור מלא קשר אגודל, כמבואר לעיל, בפסקי הסידור לבעל השו"ע הרב משמע שגם בנקב החיצון הקרוב לשפת הבגד צריך שיהיה שיעור זה. אולם החזו"א שם כתב שרק הנקב הפנימי צריך להיות מרוחק בשיעור זה, אולם הקשר החיצון יכול להיות רחוק משפת הבגד פחות משיעור זה.

75. שם בב"ח ובמ"ב ס"ק ל"ט ובכף החיים אות כ"ד. וכן כתב בכוונות שהרא"י נהג כן, אולם בכרבי יוסף כתב שהעיד מהר"ש בנו של מוהר"ו שאביו לא נהג כן - שם. ובבן איש חי' שנה ראשונה פרשת נח אות ט"ו ביאר שבזוהאי המהר"ו הבין מרבינו האר"י ז"ל שאין דבר זה מעכב, ורק האר"י ז"ל כיון שנהג כן בילדותו לעשות שני נקבים, לא שינה, ולכך גם רבינו מהר"ו לא שינה מנהגו, ועשה נקב אחד. וסיים הבן איש חי' 'ואנחנו מנהיגנו לעשות נקב אחד אפילו בטלית-קטן, ושמעתי שגם אצל החסידים בירושלים ת"ו המנהג פשוט לעשות נקב אחד בין בטלית-גדול ובין בטלית-קטן, ומסתמא